

SUMMARY

Porohnavets A. Didactic basis for the formation of national-patriotic competence of primary school teachers.

The article outlines the basics of teaching, pedagogical conditions of national-patriotic competence of primary school teachers. In addition, the task of national-patriotic education is defined, the analysis regulations is conducted. An analysis of current research on this problem is made.

The essence of the notion of “national-patriotic competence” is defined, which is a basic component of competence approach in modern education, which is an integrated feature of the individual, and that includes some level of psychological readiness for active implementation of public life – patriotism, national consciousness. The tagerts of the Universities on the formation of national-patriotic competence are characterized.

The main pedagogical conditions of formation of national-patriotic competence of future primary school teachers are: to implement the problem-based approach to the content of the patriotic assimilation of knowledge, which ensures the development of national-patriotic qualities, research skills of students based on their cognitive and search activities; development of practical skills that allow for cognitive research with elements of historicism, national culture, traditions; systematic activation of cognitive activity of students, high school students, leading to the formation of patriotic and independent acquisition of knowledge and skills; strengthening the relationship of information on patriotic topics that comes from television, radio, newspapers, magazines and other sources.

Therefore, the implementation of the above mentioned pedagogical conditions of formation of national-patriotic competence means formation of national consciousness of future teachers of primary school, which is characterized by a steady motivation in behavior and activity, identifying themselves as a nation and the like.

The prospects for further research lie in determining perceived peculiarities of formation of national-patriotic competence of future primary school teachers in their professional training.

Key words: national-patriotic competence, future teacher, patriotic education.

УДК 371.334:371.134-057.875:009

І. І. Проценко

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ДІАЛОГОВОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

У статті узагальнено змістово-процесуальні характеристики поняття «діалогічна культура» студентів – майбутніх педагогів у контексті сучасних стратегічних принципів модернізації їх загальнонаукової та професійно-педагогічної підготовки; обґрунтовано значення методологічної, інформаційної, дослідницької культури як основи розвитку діалогічної культури студентів у навчально-пізнавальній діяльності; визначено сукупність педагогічних умов, що забезпечують системний розвиток діалогічної культури у процесі вивчення педагогічних дисциплін.

Ключові слова: діалог, діалогічність, діалогічне спілкування, діалогічна взаємодія, навчальний діалог, діалогічна культура, майбутні педагоги, сучасні стратегічні принципи, навчально-пізнавальна діяльність.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку національної системи освіти характеризується кардинальними змінами. В освітній стратегії пріоритетною стає гуманістична парадигма. Сьогодні можна констатувати, що оформлюється ідеал гуманної демократичної школи, орієнтованої на особистість. Довіра до дитини, навчання без примусу й покарань, співпраця дітей і дорослих, творча праця, дослідницький пошук, можливість вибору діяльності й розуміння відповідальності за свій вибір – основні ціннісні установки нової школи.

З переходом до гуманістичної парадигми освіти, спрямованої на підтримку дитини в її розвитку й саморозвитку, на порядок денний виходять якісно нові вимоги до особистості вчителя. Перед вищою педагогічною освітою постає задача підготовки фахівців, які здатні розуміти та приймати внутрішній світ дитини, прагнуть організовувати взаємостосунки на основі діалогу, володіють уміннями будувати відкриті відносини, готові до адекватного педагогічного спілкування з учнем у процесі спільної з ним діяльності, до максимальної реалізації здібностей учня. Така професійна гуманістична позиція має забезпечуватися віддзеркаленням певних світоглядних поглядів педагога. У цьому контексті все більша увага надається педагогічній взаємодії, яку гуманістична педагогіка визнає найефективнішим засобом досягнення взаєморозуміння, узгодженості позицій учасників навчально-виховного процесу, де базовою формою комунікації виступає саме діалог.

Новим концептуальним орієнтиром сьогодення виступає й компетентісно орієнтований підхід до формування змісту освіти як один із шляхів інтеграції до світового освітнього простору. Саме набуття життєво важливих компетентностей може дати людині можливість орієнтуватись у сучасному суспільстві, інформаційному просторі, швидкоплинному розвитку ринку праці, подальшому здобутті освіти, що сприятиме формуванню творчої особистості, здатної саморозвиватися. При цьому компетентність визначається як результативно діяльнісна характеристика освіти; як сукупність взаємопов'язаних компонентів (когнітивного, операційно-технологічного, мотиваційного, етичного, соціального й поведінкового); як здатність ефективно та творчо застосовувати знання й уміння в міжособистісних відносинах – ситуаціях, що передбачають взаємодію з іншими людьми в соціальному контексті так само, як і в професійних ситуаціях [2, 7].

Безперечним стає той факт, що вчитель, у якого не сформований певний рівень діалогічної культури, не буде здатним реалізувати особистісно компетентісний підхід у своїй практичній діяльності.

Специфікою сучасного освітнього процесу є і його полікультурність, коли викладач виступає посередником у діалозі культур, реалізує та спрямовує його відповідно до гуманістичних цілей. В умовах сучасного полікультурного простору діалогічна культура стає ключовою професійною й

особистісною компетенцією педагога. Культурологічний підхід в освіті вимагає зміни у змісті діяльності вищої школи, у підготовці студентів – майбутніх педагогів до роботи в полікультурній освітній установі. Саме у процесі навчально-пізнавальної діяльності у ВНЗ майбутні вчителі повинні оволодіти навичками міжособистісної взаємодії, способами, формами й культурою організації діалогу, набути досвіду діалогового спілкування, щоб і надалі реалізовувати його у своїй професійній діяльності. Крім того, співпраця й діалог у навчальному процесі забезпечать особистісно-смысловий розвиток суб'єктів взаємодії, де вступають у дію механізми саморозвитку, самореалізації, саморегуляції, самовиховання, необхідні для становлення особистості.

Проте розвиток діалогічної культури не завжди передбачається в умовах професійної підготовки студентів – майбутніх педагогів.

Аналіз актуальних досліджень. Для сучасної теорії та практики велике значення мають: філософська концепція діалогу (М. Бубер, М. Бахтін, В. Біблер); психологічна теорія особистості (Б. Ананьєв, Л. Виготський, О. Леонт'єв, О. Петровський, С. Рубінштейн); соціально-психологічні теорії співвідношення спілкування й діяльності (Б. Ананьєв, Г. Андрєва, М. Каган, Б. Ломов, С. Рубінштейн та ін.); психолого-педагогічні концепції взаємодії у процесі навчання (І. Котова, Є. Шиянов, І. Зимова, С. Смирнов); дослідження проблем культури педагогічного спілкування, комунікативної компетентності педагога, шляхів підвищення ефективності педагогічної комунікації (А. Бодальов, Н. Бордовська, О. Даниленко, І. Ісаєв, В. Кан-Калик, Н. Кузьміна, О. Мудрик, А. Реан, В. Сластьонін, Н. Щуркова та ін.). Значну роль виконує осмислення діалогу з погляду мовної культури (Л. Антропова, О. Баскаков, Ю. Жуков, М. Смирнова, В. Соколова, З. Смєлкова, Н. Колетвинова та ін.

Широке коло зазначених досліджень дозволяє стверджувати, що ця проблема є значущою для сучасної педагогічної науки й освітньої практики. Проте не можна сказати, що в педагогічному процесі школи взаємовідношення в діаді «вчитель – учень» зазнають радикальних змін. Дотепер учитель у своїй роботі нерідко орієнтується на знеособлений характер і регламентованість навчально-виховного процесу, хоча в системі шкільної освіти є і значні досягнення (школа «Діалогу культур»). Проблема такої розбіжності полягає в недостатній сформованості в майбутніх учителів комунікативної компетентності в контексті гуманістичної парадигми освіти, ціннісними установками якої є: емпатія, педагогічна підтримка школяра, висока культура спілкування, здатність до співпраці з дитиною з позиції діалогу, співтворчості. Оволодіння гуманістичними ідеалами безпосередньо пов'язане з особистісно-професійним розвитком педагога, припускає визначення системи цінностей і ціннісних відносин як програмного змісту професійної підготовки майбутнього вчителя.

Таким чином, є протиріччя між необхідністю ефективного використання діалогу в навчально-пізнавальній діяльності для формування

у студентів комунікативних і особистісних, професійно-значущих компетенцій та недостатньою розробленістю теоретико-методологічних засад формування діалогової культури студентів – майбутніх педагогів, що мають місце у структурі їх професійної підготовки.

Отже, **метою статті** є узагальнення змістово-процесуальної характеристики поняття «діалогічна культура» студентів – майбутніх педагогів у контексті сучасних стратегічних принципів модернізації їх загальнонаукової та професійно-педагогічної підготовки.

Виклад основного матеріалу. У зв'язку з тим, що однією з провідних стратегій удосконалення професійної підготовки студентів – майбутніх педагогів є гуманізація освіти, то пріоритетною в освітньому процесі стає орієнтація на формування нової культури взаємодії педагога зі студентами – культури діалогу, основу якого становлять ідеї особистісно діяльнісного підходу. Інтенсивний розвиток педагогічної науки та практики, поява нових концепцій, парадигм, інноваційних технологій супроводжується змінами трактування основних понять, категорій, взаємозв'язків і залежностей між ними, що зумовлює необхідність постійного уточнення та всебічного аналізу робочих термінів, вихідних понять, складових діалогічної культури, їх диференціації. Без цього неможливе правильне розуміння сутності діалогу, його структури, функцій, педагогічних умов формування діалогічної культури в майбутніх учителів.

У контексті нашого дослідження ключовими поняттями виступають: «діалог», «діалогічність», «діалогічне спілкування», «діалогічна взаємодія», «навчальний діалог», «діалогічна культура».

Аналіз наукової літератури з проблеми дослідження показав, що серед науковців, педагогів-практиків, представників управлінської сфери єдиного підходу до тлумачення цих понять немає. Це призводить до неоднозначного розуміння одних і тих самих педагогічних явищ, розбіжності у трактуванні сутності діалогічної культури, шляхів її формування та, як результат, низька ефективність упровадження наукових досягнень щодо зазначеної проблеми у практику сучасної вищої школи.

Так, М. Бахтін, В. Біблер, Л. Баткін та ін. діалог визначають як основу людського взаєморозуміння; Е. Сайко, І. Яковенко, А. Пилипенко та ін. – як особливий соціокультурний феномен, засіб спілкування й відтворення суб'єктів культури; С. Белова – як спосіб вирішення гуманітарних проблем, у результаті чого відбувається співвідношення різних точок зору, різних контекстів мислення; В. Сериков – як специфічне соціокультурне середовище, що створює сприятливі умови для набуття особистістю нового досвіду, переоцінки цінностей. М. Каган акцентує увагу на тому, що поняття «діалог» використовується у двох аспектах – побутовому (розмова двох осіб) та науково-філософському (інформаційна взаємодія людей як суб'єктів незалежно від мовних або інших семіотичних засобів, метою якої є

підвищення ступеня їх духовної спільності або досягнення цієї спільності). Він зазначає, що в першому розумінні діалог ніякого педагогічного значення не має, оскільки будь-яке спілкування вчителя й учня (викладача та студента) є їх співбесідою – обміном репліками відомою їм мовою, за участю паралінгвістичних засобів, а в особливих ситуаціях і графічних, звукоінтонаційних, пластично-демонстраційних, кінематографічних засобів. Що стосується другого аспекту, то звернення до такого діалогу стає серйозною педагогічною проблемою [2].

Особливий інтерес, на нашу думку, становить філософський підхід до розуміння проблеми діалогу, висловлений В. Степіховою. Підкреслюючи специфічну роль діалогу («взаємне слухання один одного, відсутність взаємної корекції, тільки самокорекція»), автор зазначає, що діалог – це рівність позицій, де немає домінування однієї людини над іншою, немає одностороннього сходження однієї особистості до логіки іншої; це справжній і єдиний спосіб саморозвитку людини [4]. На основі аналізу праць, присвячених проблемі спілкування (М. Абалакиної, В. Агеева, М. Бахтіна, В. Біблера, М. Бубера, М. Кагана, Г. Кучинського, С. Петрової), В. Степіхова зосереджує увагу на п'яти основних компонентах, які необхідно враховувати при організації діалогічної взаємодії: структура діалогу, його основні функції, правила ведення, джерела діалогу, основи загальних принципів інтерпретації контексту. Так, найскладнішою ланкою в діалозі дослідниця визнає його структуру, зміст якої визначають такі компоненти: предмет обговорення містить невизначеність (звідси впливає завдання – здійснити переорієнтацію невизначеності у визначеність); учасники знаходяться в стані співмислення; кожен, виходячи зі своєї позиції, пропонує власний варіант думки, рішення, висловлює власну позицію; кожен варіант думок збагатить контекст співмислення; виникає взаємна напруженість думки, пов'язана з осмисленням поліваріантних думок, з пошуками ефективного рішення, усвідомлюється продуктивність пауз; виникає співзвучність партнерів, їх толерантність при різних смислових позиціях; діалог розвивається від правдоподібних думок – через становлення сутності – до усвідомлення причетності, що становить істинну цінність діалогу. У психологічних дослідженнях Ю. Лотмана, О. Матюшкіна та ін. діалог розглядається як взаємодія позицій, механізм роботи свідомості, особистого зростання. Безперечний інтерес для сучасної теорії та практики становлять педагогічні праці, пов'язані з особистісно орієнтованим діалогом як засобом формування суб'єкт-суб'єктних відносин (Є. Гаспарович), діалоговими технологіями навчання (І. Полушкін), із впливом характеру педагогічної взаємодії викладача та студентів на професійно-особистісний розвиток майбутнього вчителя (В. Ільчова), із формуванням конкурентоздатної особистості в контексті розвитку професійно-комунікативної компетенції студентів педвузів (Н. Колетвінова), із розвитком культури людського спілкування як елементу

професійної культури викладача вищої школи (В. Соколова), з підготовкою майбутнього педагога до діяльності в полікультурній освітній установі (Л. Ткач) та ін. Вивчення психолого-педагогічної літератури свідчить про те, що діалог в основному розглядається з погляду мовних конструкцій. Для усвідомлення сутності діалогу важливим, на нашу думку, є розуміння різниці двох способів духовних контактів людини з людиною, пов'язаних із «розподілом праці». У першому випадку передбачається передача людиною іншим особам інформації (відбувається ставлення суб'єкта до іншої особи як до об'єкта), що називають комунікацією. А в другому – спільне вироблення нової інформації (ставлення суб'єкта до іншого, як до рівного партнера, тобто до суб'єкта), що є безпосередньо діалогічним спілкуванням. Так, І. Виноградова зазначає, що діалогічне спілкування – це особливий вид мовленнєвої діяльності, який принципово відрізняється від комунікації в систематизованому освітньому процесі. Діалог – глибоко особистісне явище (освітня комунікація – явище суспільне), у якому передбачається добровільне входження суб'єктів у комунікацію, а також участь рівнозначних і рівноправних індивідів, які одночасно є і адресантами, і адресатами. Своєрідністю відрізняється позиція автора щодо неможливості використання діалогічного спілкування (суб'єкт-суб'єктні відносини між викладачем – студентом, учителем – учнем) в освітньому просторі сучасного навчального закладу (ВНЗ, школи), оскільки студент (учень) знаходиться в підлеглому стані, відчуває постійний контроль із боку викладача (вчителя), тоді як останній виступає інстанцією влади, контролюючою, підкоряючою та дисциплінуючою особою, яка встановлює ритм засвоєння матеріалу, спонукає до чітко визначених занять, приводить дискурс студента (учня) у відповідність до загальноприйнятого наукового дискурсу (стандартизація та систематизація його мислення) [1].

На відміну від І. Виноградової, О. Тармаєва розглядає діалог як особливий рівень комунікативного процесу, що відповідає потребі людини в глибокому особистісному контакті; як організацію особливих комунікативних взаємозв'язків у освітньому процесі, які сприяють розв'язанню завдань розвитку та становлення комунікативної культури майбутнього педагога. Під комунікативною культурою вона розуміє здатність встановлювати й підтримувати контакти з іншими людьми на основі внутрішніх ресурсів, необхідних для побудови ефективної комунікативної дії в ситуаціях міжособистісного спілкування [4, 17].

На основі вивчення психолого-педагогічної літератури можна констатувати, що оволодіння студентами комунікативною культурою, на думку більшості науковців, припускає розвиток, як мінімум, трьох груп умінь: 1) комунікативних або мовних (уміння ясно й чітко висловлювати думки; уміння переконувати; уміння аргументувати; уміння будувати доказ; уміння виношувати думки; уміння аналізувати вислів); 2) умінь сприйняття, тобто перцептивних (уміння слухати й чути – правильно інтерпретувати

інформацію, у тому числі й невербальну, розуміти підтексти; уміння зрозуміти почуття й настрої іншої людини – здібність до емпатії, дотримання такту, співпереживання; уміння аналізувати – здатність до рефлексії та саморефлексії); 3) умінь взаємодії у процесі спілкування, тобто інтерактивних (уміння проводити бесіду, переговори, обговорення, уміння ввічливо висловлювати думки, уміння ставити питання, уміння захопити собою, уміння сформулювати вимогу, уміння спілкуватися в конфліктних ситуаціях, уміння управляти своєю поведінкою у спілкуванні) [3]. Слід відмітити, що необхідність розвитку вищезазначених умінь, на думку О. Даутової, Н. Лапіної, зумовлює організацію «особливих комунікативних зв'язків у освітньому процесі, які можуть бути охарактеризовані як діалог». Цю позицію підтримує й О. Тармаєва, яка зазначає, що саме організація діалогічної взаємодії виступає головною умовою формування комунікативної культури, комунікативної компетентності майбутніх фахівців як сукупності взаємопов'язаних компонентів (мотиваційного, аксіологічного, інформаційно-змістового, операційно-діяльнісного) [4, 16].

Зазначимо, що аналізуючи практику сучасної освіти, О. Даутова характеризує три форми діалогічної взаємодії – непродуктивну (взаємодія здійснюється на формальному рівні, переважає монологічна форма, викладач-учитель не створює умов для співпраці, відсутній рух до співтворчості по лінії комунікативного зв'язку студент – викладач), передпродуктивну (взаємодія здійснюється за домінуючої ролі педагога, за переважання монологічної форми, частково вводиться діалог, студент привласнює окремі факти, знання) та продуктивну (взаємодія здійснюється на особистісному рівні, виникають відносини рівноправної співпраці, переважає діалогічна форма, досягається співтворчість, піднесення до єдиних значень і цінностей). Автор справедливо зазначає, що тільки у процесі реалізації третьої, продуктивної форми, взаємодія викладача та студента може бути охарактеризована як «інтерактивна, духовна, дієва, а отже – дійсно діалогічна» [4].

О. Коновалова у своєму дослідженні використовує поняття «навчальний діалог» і визначає його як особливу форму суб'єкт-суб'єктної взаємодії в навчально-пізнавальній діяльності, що передбачає зіткнення поглядів, оцінок, ідей, позицій, активне емоційне спілкування, прагнення до співпраці в рішенні освітніх і творчих задач, сприяє розвитку творчого мислення, особистісних якостей студента в цілому. Автор наголошує на тому, що в навчальному діалозі викладач і студент виступають як суб'єкти, що володіють особистісним потенціалом, власною культурою, які вдосконалюються у процесі взаємодії, взаємовпливу. Високий рівень діалогової культури суб'єктів взаємодії сприяє продуктивному, науково-пізнавальному діалогу в навчальній діяльності, стимулюючи студента активно мислити, добувати необхідну наукову інформацію з різних джерел, аргументовано доводити свою точку зору [3, 211].

Висновки. Таким чином, затвердження пріоритетів навчального діалогу в освітньому просторі вищої школи, продуктивних форм педагогічного спілкування є актуальною проблемою сучасного етапу розвитку вітчизняної освіти й суспільства в цілому. Тому діалогічна культура стає ключовою професійною та особистісною компетенцією педагога.

Діалогічна культура як складовий компонент професійно-педагогічної культури є рівнем розвитку методологічної, інформаційної, дослідницької культур, що формують сукупність комунікативних та інтелектуальних умінь. Системному формуванню діалогічної культури в процесі вивчення педагогічних дисциплін сприятиме дотримання таких умов: розвиток системи ціннісних орієнтацій на творчий саморозвиток, самовизначення й самореалізацію, на формування професійної самосвідомості, заснованої на ціннісному ставленні до професійної діяльності; створення проблемно-пошукового простору, атмосфери співтворчості, співдіяльності, що сприяють інтелектуальному й особистісному розвитку студентів – майбутніх педагогів, підвищенню рівня їх методологічної, дослідницької та інформаційної культур; інтеграція принципів проблемності, варіативності в освітньому процесі, застосування різних форм і методів навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондаревская Е. В. Педагогика: личность в гуманистических теориях и системах воспитания : учеб. пособие для педвузов / Е. В. Бондаревская. – М.–Ростов н/Д, 1999. – 560 с.

2. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О. В. Овчарук. – К. : «К.І.С.», 2004. – 112 с.

3. Коновалова Е. В. Диалоговое взаимодействие в процессе обучения / Е. В. Коновалова // Мониторинг качества образования и творческого саморазвития конкурентноспособной личности : материалы XIV Всероссийской научной конференции. – Казань, 2006. – С. 211–212.

4. Тармаева Е. В. Развитие коммуникативной компетентности у будущих учителей : автореф. ... канд. пед.наук / Е. В. Тармаева. –Улан-Удэ, 2007. – 20 с.

РЕЗЮМЕ

Проценко И. И. Теоретико-методологические основы формирование диалоговой культуры будущих учителей гуманитарных дисциплин.

В статье обобщены содержательно-процессуальные характеристики понятия «диалогическая культура» студентов – будущих педагогов в контексте современных стратегических принципов модернизации их общенаучной и профессионально-педагогической подготовки: обосновано значение методологической, информационной, исследовательской культуры как основы развития диалогической культуры студентов в учебно-познавательной деятельности; определена совокупность педагогических условий, которые обеспечивают системное развитие диалогической культуры в процессе изучения педагогических дисциплин.

Ключевые слова: диалог, диалогичность, диалогическое общение, диалогическое взаимодействие, учебный диалог, диалогическая культура, будущие педагоги, учебно-познавательная деятельность, современные стратегические принципы.

SUMMARY

Protsenko I. Theoretical and methodological foundations the dialog formation of culture of future teachers of the humanities.

The article generalizes profound-professional characters of the concept «dialogic culture» of the students – future teachers in the context of contemporary strategic principles of modernization of their global science and professionally-pedagogical preparation; substantiates sense of methodological, informative, exploratory culture as base of development of dialogic culture of the students in the educational-cognitive action; determines totality of pedagogical conditions, which provide the system development of dialogic culture in the process study pedagogical disciplines. Claim of priorities of educational dialogue in educational space of higher school, productive forms of pedagogical communication is the issue of the day of the modern stage of development of home education and our society on the whole. Therefore a dialogic culture becomes the key professional and personality competence of teacher.

A dialogic culture as component of professionally-pedagogical culture is the level of development of methodological, informative, research cultures that form totality of communicative and intellectual abilities. The system forming of dialogic culture in the process of study of pedagogical disciplines the observance of next terms will assist: development of the system of the valued orientations on creative саморозвумок, self-determination and self-realization, on forming of the professional consciousness based on the valued attitude toward professional activity; creation of problem-searching space, that assist to intellectual and personality development of students – future teachers, to the increase of level them methodological, research and informative cultures; integration of principles of problem, варіативності in an educational process, application of different forms and methods of studies. Certainly, that for forming of competent teacher it is extraordinarily important to inculcate the integral system of bringing in of students to dialogic co-operation. Therefore in the process of teaching of pedagogical disciplines we use such methods and forms studies of problem and interactive character, that will assist creation of valued-semantic, problem-searching space; will provide forming of proof interest of students to the process of development of personality dialogic culture and requirement in саморозвумку and self-education (problem lecture, діалог-micro-examination, binary lecture, seminar-dialogue, lectures-discussions, internet-dialogue, role pedagogical plays, analysis of pedagogical situations, group discussions on the analysis of the different going near the decision of pedagogical tasks and their self-examination, defence of pedagogical projects).

Key words: dialog, dialogic intercourse, dialogic interaction, educational dialog, dialogic culture.

УДК 37.013.42:81'246.2

С. М. Ситняківська
Житомирський державний
університет імені Івана Франка

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ БІЛІНГВАЛЬНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІЗ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

У статті охарактеризовані методологічні засади формування білінгвальної професійної компетентності майбутніх фахівців із соціальної педагогіки. Доведено, що для розвитку білінгвальної професійної компетентності майбутніх соціальних педагогів потрібна спеціальна педагогічна система, з постановкою цілей, завдань, відповідним